

TĖVIŠKĖS AIDAI

Nr 25 (2252) 2001 m. gruodžio mėn. 12 d.

Eina 46-tus metus

Melbourne

Šv. Mikalojaus bažnyčia - lietuvišbės židins

Vilniaus Šv. Mikalojaus bažnyčia mini reikšmingą sukaktį - šimtą metų, kai šioje šventovėje pradėta melstis lietuviškai. Sukakčiai skirtas kultūros vakaras trečiadienį rengiamas Vilniuje. Tarkomosios dailės muziejuje veikiančioje parodoje "Krikščionybė Lietuvos mene".

Šv. Mikalojaus bažnyčia - seniausia Lietuvoje išlikusi katalikų šventovė. Manoma, jog bažnyčia galėjo būti pastatyta dar pagonybės laikais, galbūt XIV a. pradžioje, Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Gediminui perkėlus į Vilnių valstybės sostinę. Bažnyčia, kurią aptarnavo greta besikuriantys vienuoliai pranciškonai, buvo skirta į miestą valdovo kvietimu atvykusiems vokiečių pirkliais ir amatininkams. Tai liudija ir būdingas Vidurio belaisvių vaikų globėjo - titulas.

Beveik septynis amžius stovinti gotikinė bažnyčia kelis kartus buvo remonuota ir perstatyta. Jos interjere - skliautuose, altoriuose - ryškios XVI a. pradžios vėlyvosios gotikos ir XVIII a. vidurio vėlyvojo baroko formos.

XIX - XX amžių sandūroje Šv. Mikalojaus bažnyčia, atnaujinta Vileišių šeimos lėšomis tapo lietuvišbės Vilniaus krašte centru. 1901-1939 metais ji buvo vienintelė Vilniaus katalikų šventovė, kurioje žmonės meldėsi lietuvių kalba.

1930 metais, minint Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto mirties 500-ąsias metines, bažnyčios šoninio įėjimo nišoje buvo pastatytas skulptoriaus Rapolo Jakimavičiaus sukurtas Vytauto Didžiojo biustas.

Pokario metais uždarius Vilniaus Arkikatedrą Baziliką ir Šv. Mikalojaus parapijos namuose įsikūrus Vilniaus arkivyskupijos kurijai, ši bažnyčia faktiškai atliko prokatedros funkcijas.

Šv. Mikalojaus bažnyčia istorija, jos vaidmuo lietuvių buvo aptariamam kultūros vakare Taikomosios dailės muziejuje. Jame dalyvavo vyskupas Juozas Tunaitis, profesorė Vanda Zaborskaitė. Šv. Mikalojaus bažnyčios klebonas kun. Edmundas Paulionis.

savo celėje, jų pačių vienuolyne.

Žydų rabiną Mendelį di Kozk aplankė keli mokyti vyrai. Jie nustebo, kai mokytojas staiga paklausė, kur gyvena Dievas.

- Ką čia kalbi? Argi nežinai, kad visas pasaulis yra pilnas Jo garbės? - atšovė nustebę svečiai. Tuomet mokytojas pats atsakė į savo klausimą: - Dievas gyvena ten, kur Jam leidžiama įeiti.

Tai ir yra svarbiausia: leisti Dievui įeiti. Tačiau leisti Jam įeiti galima tik ten, kur kiemo nors esama, ir kur esama iš tikrųjų, kur kiemo nors gyvenama, ir kur gyvenama iš tikrųjų.

"Stai aš stoviu prie durų ir beldžiu", - sako Dievas Šventajame Rašte.

Ar atversi šiandien Jam savo duris?

Saugokitės godumo!

PAS Jėzų ateidavo labai įvairūs žmonės: ligoniai, nusidėjėliai, abejojantys tikėjimo dalykais. Dauguma jų buvo labai neturtigi. Žmonės ieškodavo fizinės ir dvasinės sveikatos, ir Kristus visada atsiliepdavo į jų skausmą, jų vargus ir ieškojimus. Kartais ateidavo žmonės, kurie tikėdavosi, kad tas stebuklus darąs Mokytojas padės jiems įsigyti turtą ar įsitvirtinti valdžioje. Viena moteris prašė, kad jos sūnus kada nors būtų Jėzui iš dešinės ir kairės, t.y. patys reikšmingiausi būsimoje karalystėje. Jėzus atsakė, jog moteris nežino, ko prašo. Vienas vyras prašė, kad Jėzus padėtų pasidalyti su broliu palikimą, tačiau Jėzus neišpildė ir šio prašymo, o tik pasakė: "Žiūrėkite, saugokitės bet kokio godumo". Ta proga Jėzus papasakojo apie turtingą žmogų, kuris troško turėti daug turto, kad galėtų mėgautis nerūpestingo gyvenimo teikiamais malonumais. Dievas šitam žmogui pasakė: "Kvaili, ar šianakt bus pareikalauta tavo gyvybės. Kam gi atiteks, ką susikrovei?" Jėzus patarė krauti ne turtus, bet rūpintis tapti turtingais pas Dievą.

Kokia palaima būtų mūsų Tėvynei, jeigu mūsų tautiečiai bent retkarčiais perskaitytų šį Luko užrašytą pasakojimą apie turtuolį, norėjusį pasistatyti didelius klojimus, talpinančius daug gėrybių. Tikriausiai turėtume kitokią Lietuvą. Šiandien "klojimus stato" tie valdžios vyrai, kuriems rūpi ateiti į Seimą ir Vyriausybę ne dėl Lietuvos žmonių, bet dėl savo asmeninės naudos. Panašūs į juos yra nesąžiningi valdininkai, vagys ir plėšikai. Ir visai nesvarbu, ką jie nuskriaudžia: nuošalyje gyvenantį senuką, pensijas nešiojantį pašto pareigūną, prostitutijai parduodamą moterį ar Lietuvos iždą. Kristus jiems visiems sako: "Kvaili, dar šianakt bus pareikalauta tavo gyvybės." Gal ir yra tiesos, kad mūsų žmonės yra pavydūs, ir todėl pyksta, matydami pilaites statančius ar Kanarų salose atostogaujančius kaimynus. Tačiau tai tik dalis tiesos, nes žmonės teisėtai pyksta. Sveikas protas niekada nesusitaikys su tuo, jog gaunantieji dešimtis tūkstančių litų gali bylinėtis, kad jų atlyginimai būtų dar padidinti, kai tuo tarpu didžioji Lietuvos žmonių dalis skursta ir jaučiasi pažeminta. Niekada žmonės nesusitaikys su tomis neteisybėmis, kurios veši aplink mus ir kėsinaisi palaidoti paprastų žmonių viltis. Niekas negali pateisinti nešvarios sąžinės ir suklestėjusio egoizmo, nematančio

vargšo ašarų, o tik savo "klojimus". Šitokios rūšies žmonėms Kristus sakydavo labai skaudžius žodžius: "Vargas jums, turtuoliai... Lengviau kupranugariui išlysti pro adatas ausį, nei turtuoliui įeiti į dangaus karalystę".

Būkime teisingi ir pripažinkime, kad godumo liga serga ne tik plėšikai ir nesąžiningi verslo ar valdžios žmonės. Godumas graužia ir neturtingus žmones. Jis veja žmones iš Lietuvos ieškoti turtingesnio gyvenimo. Godumas skatina moteris žemintis ir pardavinėti savo kūnus. Pražūtingiausia, jog jis stumia Lietuvos žmones į juodą nevilį. Godumas apakina žmogų ir verčia mąstyti, kad protingas ir laimingas yra tik tas, kuris turi daug pinigų. Todėl Kristus ragina: "Saugokitės bet kokio godumo." Drauge Viešpats nurodo, kokiam rūpesčiui reikia teikti pirmenybę: tapti turtingam pas Dievą.

Turtingas pas Dievą yra tas, kuris turi teisingą ir ramią sąžinę, kurios neslegia padarytos skriaudos; tas, kuris myli žmones ir stengiasi jiems tarnauti, nors už tai būtų

apmėtomas net akmenimis. Turtingas pas Dievą yra tas, kuris brangina tiesą ir jos neiškeičia į pinigų skambesį. Neįkainojamas turtas yra bičiulystė su Jėzumi ir leidimas Dievo Dvasiai formuoti mūsų asmeninį ir visuomenės gyvenimą. Todėl Bažnyčia nuolat mums primena apaštalo Pauliaus žodžius: "Broliai, mąstykite apie tai, kas teisinga, garbinga, teisu, tyra, mylėtina, giriama, - apie visa, kas dorybinga ir šlovinga" (Fil 4, 8).

Godumas yra galingas kūno šauksmas, bet jis neša mirtį, o į tikrą gyvenimą ir ramybę veda tik širdyje sukaupti dvasiniai turtai. Šiandien Lietuvai gyvybiškai reikia ne kazino, ne apnuogintų kūnų paradų, bet pastangų tapti "turtingiems pas Dievą", nes tai vienintelis į gyvenimą vedantis kelias. Vadovaudamiesi šiuo kriterijumi, turime sverti ypač tuos žmones, kurie rinkimų metu žada aukso kalnus ir prašo mūsų balsu. Tada jų paklauskime: ką jūs iki šiolei padarėte, kad visomenėje būtų daugiau tiesos, teisingumo ir meilės?

Arkivyskupas
Sigitas Tamkevičius

Ten, kur susiliečia dangus ir žemė

Senoje vienuolyno bibliotekos knygoje du vienuoliai perskaitė, kad kažkur pasaulio pakrašty yra vieta, kur

susiliečia dangus ir žemė. Jie nusprendė vykti į kelionę tos vietos ieškoti ir negrįžti tol, kol jos nesuras.

Šventoji šeima (Carlo Maratti 1625-1713)

Keliaujant skersai išilgai po pasaulį, jiems teko išverti daugybę išmėginimų, kęsti vargą ir nepriteklius, gelbėtis nuo įvairiausių pavojų. Netrukio ir pagundų, atitraukiančių žmogų nuo tikslo. Tačiau niekas neįstengė palaužti jų ryžto.

Vienuoliai žinojo, kad ten turi būti durys: tereikia pasibelsti ir akis į akį susitiksi su Dievu. Pagaliau tas duris surado.

Negaišdami laiko, virpančia širdimi pabeldė. Durys iš lėto prasivėrė. Užgniauzę kvapą abu vienuoliai įėjo ir... atsidūrė

Kitą sykį gimė vaikelis. Viešpats Dievas pasišaukė vieną savo angelą ir tarė jam:

- Būsi to vaikelio Angelas Sargas. Per visą gyvenimą žemėje rinksi jo gerus darbus. O tie darbai bus lyg mėlynos gėlės.

Vaikelis augo sveikas ir linksmas. Jo širdelė buvo tyra, jis mylėjo paukšteliu, žvėrelius, plaštakes, žydinčias vyšnias tėvų sode.

Kartą motinos paklaustas, kuo norėtų būti, kai užaugs, atsakė: "Būsiu kunigas". Motina labai apsidžiaugė. Ir tėvas labai džiaugėsi. Bet labiausiai džiaugėsi angelas Sargas, tik jo džiaugsmo niekas negalėjo regėti.

Vaikelis užaugo ir tapo kunigu. Jo tėvai pamažu, ramiai senė.

Kartą tą šalį, kurioje gyveno kunigas, užpuolė kita šalis. Užpuolė tą šalį valdė žiaurus valdovas. Jis ypač nekentė tikėjimo. Tuos, kurie neišsivadė tikėjimo, žiauriai persekiojo: žudė, metė į kalėjimus arba ištremdavo į patį

Jėzus ir vaikai

Legenda apie neužmirštuolę skirta kunigui Jonui - Kastyčiui Matulioniui

Joana Danutė Žilaitytė

nykiausią savo didžiulės šalies užkampį.

Kunigą ir jo tėvus irgi ištrėmė. Seni tėvai greitai pasimirė.

Kunigas nuliūdo. Angelas Sargas tarė jam:

- Neliūdėk, broli. Tavo tėveliai dabar džiaugiasi mūsų dangiškojo Tėvo išminties ir meilės šviesa. O kiek daug nelaimingų gyvų tėvų! Ramink, guosk juos. Žiūrėk, antai verkia moteris: nuskendo vienintelis jos sūnus. O tenai guli sergantis senelis. Jis neturi artimųjų ir jau dvi dienas, kai nevalgęs. Tū turi porą riekucių duonos, eik, atiduok vieną jam.

- Einu! - sušuko kunigas.

Dienos bėgo. Kunigas lankė ligonius, guodė kalinius, nuliūdusius. O kiek daug nusidėjėlių jis nuvedė pas Dievą!

Piktasis valdovas nusigando ir paliepė savo tarnams:

- Negaliu jo pakęsti! Jis nieko

nebijo. Mano bausis ženklas - raudona penkiakampė žvaigždė - jam vieni niekai. Tegul grįžta jis atgal.

Atsisveikino kunigas su bičiuliais, pabučiavo tėvų kapus ir sugrįžo į tėvynę. O kaip nuliūdo kunigas, išvydęs gimtąjį kraštą nusiaubtą piktojo valdovo tarnų. Daug žmonių buvo nusigręžę nuo Dievo, vaikai Dievo išvis nepažino.

- Nenusimink, broli, - sukuždėjo Angelas Sargas. - Melskis ir dirbk.

Kunigas taip ir darė. Kartais jis išklūpėdavo ilgas valandas, melsdamas Visagalį, kad atsiverstų nusidėjėliai.

Vėl praėjo daug metų. Žmonės pasikeitė, sugrįžo pas Dievą.

Piktasis valdovas labai įniršo.

- Tas menkas kunigas galingesnis uo mane! Valdovas iš pykčio nualpo, ir jo tarnai ilgai gaivino jį balzamu, sutaisytu iš trylikos raudonų

penkiakampių žvaigždžių.

Kai atėjo Dievo paskirtas laikas ir kunigas mirė, Angelas Sargas lydėjo jį pas Viešpatį. Jis nešė tiek daug jo gerų darbų, kad vos juos pakėlė. O tie darbai žydėjo lyg skaisčios, mėlynos gėlės.

Tik viena gėlėlė ėmė ir nukrito į žemę. Angelas Sargas nusigando.

Nusišypsojo Viešpats Dievas ir tarė:

- Tegul pasilieka ta gėlėlė žemėj gerojo kunigo atminimui. Ir taip man atneši daug gėlių. Papuošiu jomis dangaus skliautus. O pačią gražiausią padėsiu prie Švenčiausios Mergelės Marijos kojų.

Tą nukritusią gėlėlę žmonės pavadino neužmirštuole. Kai žiūri į ją, ji tarsi ką sako. Ar žinai, ką ji sako? Ji sako: ir tu būk toks, kaip tas kunigas. Kur bebūtum, verge ar liūdesy, dieną ar naktį, visur ir visada daryk gera. Tik neuomirok: visur ir visada daryk gera!

"Katalikų pasaulis"

Kunigą primins masyvus paminklas

Vida SAVIČIŪNAITĖ

Žymiausiose Kaune Petrašiūnų kapinėse, poetės Salomėjos Nėries paminklo kaimynystėje, pastatytas masyvus paminklas ant 1998 metų liepos mėnesį nužudyto kunigo ir poeto Ričardo Mikutavičiaus kapo.

Paminklą, kuriame sutana vilkintis R. Mikutavičius pavaizduotas sėdintis savo mėgstama poza, sukūrė kunigo bičiulis - skulptorius iš Klaipėdos Arūnas Sakalauskas. Dar tada, kai R. Mikutavičius vadovavo Kauno Mykolo Arkangelo bažnyčiai, klaipėdiėtis menininkas kunigo atstatomiems maldos namams sukūrė ne vieną skulptūrą.

Dabar, pasak A. Sakalausko, sukūrusio paminklus Antanui Baranauskui, Mikalojui Daukšai, kitiems žymiesiems Lietuvos žmonėms, jam teko bene sunkiausias, kone dvejus metus užtrukęs darbas - granite įamžinti atpažįstamą ir kartu šiuolaikišką R. Mikutavičiaus portretą.

Kaldamas 3 tonas sveriantį paminklą iš granito skulptorius prieš akis turėjo ne tik prisiminimus apie R. Mikutavičių, bet ir jo nuotraukas bei sutaną. Nužudytam kunigui ir poetui skirtas 2,3 metro aukščio paminklas buvo derinamas prie aplinkos, pirmiausia - prie S. Nėries paminklo, kurio neturėjo užgožti.

Sutvarkytą R. Mikutavičiaus kapavietę Petrašiūnų kapinėse sėkmadienį, gruodžio 2 d. turėjo pašventinti Tėvas Stanislovas.

Buvo miręs ir vėl gyvena

Prikeltas iš mirties

Kaip Kristus trečioje dienoje prisikėlė iš mirties, taip ir Stanley Villavicencio iš Bais, Negros Oriental, Cebu miesto ligoninėje, daktarų pripažintas kliniškai miręs, po trijų dienų grįžo į gyvenimą. Ar tik nebus geriausias Dievo stebklų įrodymas kurie įvyksta kiekvieną dieną. Kur tik jis eina nepravargsta pasakodamas savo istoriją kiekvienam, kuris sustoja pasiklausyt, ne tik su ausim bet ir širdim.

"Tai atsitiko 1993 m., kovo 2 d., kaip aš turėjau atsikelti anksti iš ryto ir perkelti Palaimintosios Nekaltosios Mergelės Marijos statulą pas kaimyną, rožinio maldai. Bet aš negalėjau, grįžau atgal į lovą, vėl pabudęs prasidėjo konvulsijos ir pajutau, kad iš burnos teka kraujas. Niekad anksčiau nebuvau sirgęs. Negalėjau suprast kas atsitiko su manim. Žmonos teta med. sesutė, sužinojus atvyko padėti. Jhi pamačius sakė, kad esu pelenų spalvos, nebuvo pulso, širdis labai silpnai pulsavo praverusi akis pamatė jas visai baltas. Kaimynai atėjo padėti ir nuvezė mane į Chong Hua, Cebu pirmosios klasės ligoninę. Mane paguldė į greitosios pagalbos kambarį, bet ir su deguonies aparatu negalėjau kvėpuoti. Tada mane perkėlė į intensyvų skyrių. Konvulsijos nesustojo, kraujas vis tekėjo iš mano burnos ir davė valium. Mano tėvas daktaras tuoj atvyko į ligoninę, mano sesuo kuri daktarė ir mano žmonos pusbrolis taip pat daktaras, negalėjo nieko padaryti, nes nežinojo kas man yra. Mano širdis sustojo ir aš pasidariau mėlynas iki

pėdų pirštų. Visi mano kūno organai nerodė gyvybės ženklų. Dakataras liepė parašyti mirties pažymėjimą ir išrašyti iš ligoninės. Bet mano kiti giminės nesutiko - Gal Dievas turėjo kitokius planus su manim."

"1993 m. kovo mėn. 8 val. ryto, pirmą mėnesio penktadienį, gavėnios metu, buvau ruošiamas laidojimui. Bičiuliai, kaimynai, giminės parciškė užuojautą. Mano šaltas kūnas gulėjo Cebu ligoninėje, bet mano siela buvo kitur. Artimieji šalia lovos su maldomis judino dangaus vartus, o aš tuo tarpu turėjau žvilgsnį dangaus. Mačiau ryškią baltą šviesą, kuri pamažu pradėjo judėti į visas puses ir pasirodė aukšta figūra su baltu ilgu rūbu prieš mane. Kaip aš pažiūrėjau į tą veidą prisiminiau Šv. Jėzaus Širdies pavcikslą."

Stanley buvo pasiaukojęs Šv. J. Širdžiai. Jis ir studijavo Šv. J. Širdies Akademijoje Bais, Negros Oriental, kur ir jaunystę praleido. Apsivedęs gyveno Cebu mieste. Šv. J. Širdis rado nišą ir čia jo gyvenime. Kopyččia buvo maža, dedikuota Šv. J. Širdžiai. Jis buvo ir kopyččios prezidentas. 1983 m. kaimynė dr. Rosita Gutierrez su šeima padovanojo žemės, pastatymui didesnės kopyččios.

Tęsia toliau: Žiūrėjau į rankas ar nėra žaidžų ženklų, bet nebuvo. Norėjau pamatyti pėdas, bet ilgas rūbas jas uždengė. Čia nebuvo galima pabėgti nuo tiesos mano nuodėmių, nes apačioje kiekvieno paveikslas buvo tikslios datos kada nuodėmės padarytos. Pagaliau aš mačiau save ekrane, kuomet padėjau pastatyti kopyččią. Ir parodė kaip lošia, geria ir aš gėriaus. Jėzus pasakė, kad nenori, kad kopyččia būtų naudojama tokiems dalykams ir nori kopyččios dvigubai didesnės kaip šita, ir durys širdies formos. Mes turėjome mažai pinigų ir Jėzui pasakiau. Daug kalbėjome ir liepė grįžti nes daug ką turėsiu padaryti, dar pridūrė: kaip turėsiu ką pranešti, pasakysiu sapne. Patapsnojo per petį ir dingo."

"Tai buvo 1993 m. Kovo mėn. 8 val. ryto, tiksliai trys dienos ir

valandos kai buvo pranešta, kad aš miriau. Ištraukiau iš nosies visus įjūgimus kurie buvo giliai mano skrandyje, išlipau iš lovos. Med. sesuo pamačius ką aš padariau išsigando ir pabėgo. Ligoninėje visi nustebo kaip išgirdo kas atsitiko.

Tyrimai parodė, kad aš esu visiškai sveikas ir pradėjo tikėti, kad buvau miręs ir vėl gyvas. Visuose laikraščiuose pirmuose puslapiuose rašė mano istoriją ir tansliavo per radio stotis."

Nuo to laiko Jėzus jam apsiereškė 20 kartų. 1993 m. rugsėjo mėn. 6 d. išėjęs iš ligoninės buvo įsipareigojęs vykti į Maudane miestą. Staiga pajuto mieguistą apsvaigimą. Atsigulė ir sapnavo: "Mano sūnau, mano sūnau, aš grąžinau tave į gyvenimą, kad atliktume daug darbų, nes tam esi išrinktas. Ir, kad pasivesčiau dieviškam pasigailėjimui.

Bažnyčia buvo pastatyta su širdies formos durimis, religijos bendruomenei Cebu mieste, tokia kokią Jėzus norėjo. Jis mane pasirinko, kad aš nieko neturėjau ir pasivedžiau Viešpačiui.

"1993 m. Kardinolas Ricardo Vidal kuris tyrinėjo mano istoriją, parašė liudijantį laišką, kad galima skelbti pasauliui. Stanley atsiminė ir kunigą kuris jam sakė, kad bus pakviestas į susirinkimą. Ir aš jiems papasakojau savo istoriją patirtą Chong Hua ligoninėje kaip irodymą.

28 balandžio Stanley prisijungė prie Filipinų piligrimų grupės vykti į Romą, lankė vienuolės Faustinos paskelbimą palaimintą balandžio 30 d.

Stanley nežino kada sugrįš į namus, gal niekada... Sako, kad mirti nebijo. Jei jūs susitiktumėte Jėzų veidas į veidą, jūs viską pamiršite, jūs nieko nenorėsite. Aš esu pasiruošęs išskelbiant bet kada, bet mano misija dar nebaigta."

Iš žurnalo: Dviejų širdžių pranešimas,

Iš anglų kalbos vertė M. Miliauskienė

TĖVIŠKĖS AIDAI

18 Henry St., Kensington, Vic. 3031. Tel. 9376 7355.

Published by the Australian Lithuanian Catholic Federation
LEIDŽIA AUSTRALIJOS LIETUVIŲ KATALIKŲ FEDERACIJA

Redaktorė Marija Geštautienė.

Prenumeratos kaina metams Australijoje \$45 dol., Europoje ir Amerikoje paprastu ir oro paštu \$90 Aust. dolerių. Atskiras numeris \$1-50. Skelbimai už skilties vieną cm. \$3. Nuolatiniams skelbėjams daroma nuolaida. Už skelbimų ir pasirašytų straipsnių turinį neatsakome. Redakcija korespondencijas trumpina ir taisy savo nuožiūra.

Ką slepia mokesčių mokėtojų pinigų taupymas?

“Taupyti mokesčių mokėtojų pinigų!” Šiuo gelžbetoniniu argumentu remiasi seimūnai. Jie pasipiktinę tuo, kad nusenusiems kunigams mokamos pensijos iš valstybės išdo, o išdo, kaip žinoma, papildo mokesčių mokėtojai, tarp jų ir pensininkai, dar dirbantys “valdišką” darbą. Seimūnai siūlo kunigams, tarsi kokiems dykduoniams, nedirbusiems jokio naudingo darbo nei visuomenei, nei valstybei, nutraukti pensijų mokėjimą ir tokiu būdu sutaupytus mokesčių mokėtojų pinigus panaudoti žymiai svarbesniems ir reikalingesniems dalykams.

Teisinėje valstybėje palengva bręstančios demokratijos sąlygomis stebėtis tokiu pasiūlymu nederėtų. Tai nuomonė. Konstitucijos 25 straipsnis byloja, kad “žmogus turi teisę turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti.” Bet ar tikintieji mokesčių nemoka? Ar jie neturi savo nuomonės, kaip ir kokiems tikslams panaudoti savo, t.y. mokesčių mokėtojų pinigus? Seimas liaudies valia gerokai raustelėjo. Socialdemokratinis fygos lapeliūkštis niekaip nepripredigia sovietmečio sarmatos. O pastaroji didelė. Visuomenės bėdų šaknys - iš okupacijos palikimo. Vargu ar šis, būtent, šis Seimas gali kalbėti visų tikinčiųjų mokesčių mokėtojų vardu ir dėtis vykdamas jų valią? Tai ne retorinis klausimas ir ne tik Seimo nariams.

Tarpukario nepriklausomybės metais tikėjimo vaidmuo formuojant tautinę - pilietinę savimonę turėjo lemiamą reikšmę. Okupacijų laikotarpiu tikėjimas buvo stipri moralinė atrama kovotojams, politiniams kaliniams, tremtiniams ir daugumai tėvynėje likusių tėvynainių. Malda, kunigo žodis kalėjimo kameroje ar konclageryje dažnai buvo kaip balzamas sielai, be kurio būdavo sunku atlaikyti čekistų terorą, patyčias ir moralinę prievartą. Bažnyčia sovietmečiu buvo pusiau

Edmundas Simanaitis

legalizuotos tautinės savimonės ir žmogiškosios savivarbos mokykla, puoselėtoja ir ugdytoja. Be Bažnyčios sunku būtų įsivaizduoti praėjusio amžiaus pabaigoje vykusį Tautos Atgimimą. Tikėjimas teikė stiprybės ne tik kovoje, bet atsparumo nuolatinėms komunistų provokacijoms. Prisiminkime koki tanišką vaidmenį atliko “Katalikų Bažnyčios kronika” palaikydamas tautiečių atsparumą rusifikavimui ir krašto sovietizavimui. Vyskupai V. Borisevičius, P. Ramanauskas, M. Reinsys, T. Matulionis ir šimtai kunigų, vienuolių buvo sušaudyti, kalinti, kankinti ne vien už Evangelijos tiesų skelbimą. Jie visi buvo Tautos dvasios gaivintojai, žmogiškojo orumo gynėjai, lietuviybės palaikytojai, krikščioniškosios tautinės kultūros puoselėtojai.

Ne mano plunksnai aprašinėti ir vertinti Bažnyčios ir kunigų vaidmenį pusę amžiaus trukusiam pasipriešinime okupantų genocido politikai. tai Genocido tyrimo centro (LGGTRC) ir šį Seimą išrinktų tautos atstovų pirmaeilis uždavinys. Jis ne mažiau svarbus, anaipolt ne finansine, o pilietinėse dorovės ir atsakomybės prasme, Ar keli šimtai kunigų, atidavusių jėgas ir sveikatą tikinčiųjų bendruomenei, krašto visuomenei ir Valstybės atkūrimui nusipelnė minimaliai aprūpintos senatvės tėra tik mokesčius mokančių tikinčiųjų reikalas? Pravartu atkreipti mokesčių mokėtojų dėmesį į tai, kad ir į tikinčiųjų sumokėtus mokesčius kėsinaisi dažniausiai dar sovietmečiu užgrūdinti ateistai.

Bet yra ir kita, beje, esminė šios problemos pusė, apie kurią neužsimenama nė žodelyčiu. Sovietmečiu į Lietuvą iš “artimojo užsienio” atvyko “padėti” lietuvių tautai, o taip pat buvo priperėta savų įvairaus rango ir dar įvairesnio kalibro politrukų, kompartijos instruktorių ir kitaip vadintų komunizmo idologų. Jų buvo kelis šimtus kartų daugiau nei

kunigų. Kokias idėjas, kokią ideologiją skleidė ši agitatorių armija?

Patogiausia pasiremti Vilniaus tarptautinio tribunolo nuosprendžio ištrauka. “Visas komunistinės ideologijos atmainas būtina suprasti kaip antihumaniškas totalitarines ideologijas, kurių įkvėpėjų ir vykdytojų nusikaltimai kelia grėsmę visai civilizuotai žmonijai ir prilygsta tarptautinės bendrijos jau pasmerktai nusikaltėliškai nacizmo ideologijai ir net pranoksta ją mastu ir klastingumu. (...) Komunistinių režimų komunistinės partijos yra represinės organizacijos. Nusikalstamos todėl, kad vadovavosi nusikalstama komunistine doktrina kaip savo praktinio darbo teorine ir praktine programa.”

Kad kolaboravimas su okupantu nėra jokia dorybė, vargu ar reikia įrodinėti? Užkietėję sovietikai vistiek laikosi savo, o bemaž visi kiti tokia veikla bjaurisi. tikrai nereikia įrodinėti, kad tiesioginis dalyvavimas genocido veiksmuose ar talkinimas genocido vykdytojams yra sunkus nusikaltimas. Tarptautinė teisė šį nusikaltimą apibūdina kaip “pasibaisėtiną žmonijos nelaime”.

Lietuvos valstybės teisės aktas - Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio 1949.02.16 Deklaracija buvo pasirašyta praėjus vos dviems mėnesiams po to, kai jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja priėmė “Konvenciją dėl kelio užkirtimo genocido nusikaltimui ir baudimo už jį.” Deklaracija skelbia, kad “Komunistų partija, kaip diktatūrinė ir iš esmės priešinga pagrindiniam lietuvių tautos siekimui ir kertiniam Konstitucijos nuostatui - Lietuvos nepriklausomumui - nelaikoma teisine partija.”

Šie du teisės aktai vienareikšmiškai teigia, o gausi faktologija patvirtina, kad minėtoji “kompartijos idologų” armija drauge su okupanto represinėmis struktūromis nuosekliai griovė valstybę, terorizavo jos gyventojus ir ardė lietuvių tautos dorovės pamatus.

Ši armija iš Lietuvos neišejo. Ji liko in corpore. Priedangos firmos, naujos išskabos ant “partijos” durų, nei galvų nei galvosenos akimaju pakeisti negali. Kompartijos idologų armijos nariams nuo eilinio iki aukščiausiojo šiandien mokamos pensijos iš tų pačių mokesčių mokėtojų pinigų.

Štai kur seimūnai turėtų panaršyti! Valstybės išdas sutaupytų dešimtis, o gal ir šimtus milijonų. Ir teisinis pagrindas solidus - vieni palaikė tautos atsparumą blogiui ir gynė valstybingumo idėją, o jiems siūlom pensijų nemokėti. Kiti, vykdydami okupanto valią, dalyvavo Tautos naikime ir ardė visuomenės dorovę. Ar jie verti gauti pensijas iš mokesčių mokėtojų pinigų? Juk, jei senatvės sulaukusius kunigus tektų išlaikyti tikinčiųjų bendruomenei, nėra abejonės, kad ji tą padarytų. tai gal ir kompartija, nesvarbu po kokiomis išskabomis dabar tebegyvuoja, pasirūpintų savo “ideologais”? Pastarieji jokių pastangų nepriklausomybei atkurti nerodė.

Verta seimūnams ir teisininkams pasidomėti Vokietijos patirtimi - ar nacių gauleiteriams, gestapininkams ir žemesnio rango parankiniams mokamos pensijos? Teisėse kartais taikomas ir precedento principas. Tada gerbiamieji mūsų Seimo nariai turėtų progą pademonstruoti ne tik Lietuvos Respublikos įstatymų bet ir seimūnų galvosenos atitikimą Europos Sąjungos standartams.

Iš tiesų yra apie ką pamastyti mokesčių mokėtojus. Ir ne tik per rinkimus. Ar grupelė Seimo narių tik apie išdo lėšų taupymą prašneko? Ar po “lėšų taupymo” skraiste slepiasi kiti interesai? Kokie?

Lietuvoje demokratija stiprėja apsišalydama nuo sovietmečio išrūgų. tai gali ilgokai užtrukti. Ši aplinkybė būdinga ne tik šiam reiškiniumi, o daugeliui ir mažne visose ekonominio, politinio, visuomeninio gyvenimo srityse.

Lietuvos “šmeižikui” jo romanas jau atsirūgsta ir Amerikoje

Neseniai tiek Jungtinėse Amerikos Valstijose, tiek Lietuvoje skandalingai išgarsėjęs Jonathano Franzeno romanas “Pataisos” (“The Corrections”) pripažintas nevykusiu jį rekomendavusio Oprah Winfrey knygų klubo pasirinkimu. Tokia informacija paskelbta televizijos CNN tinklapyje.

Oprah Winfrey - garsi Amerikos televizijos laidų vedėja, aktorė, visuomenės veikėja. Prieš penkerius metus savo knygų klube pradėjusi geriausio literatūros kūrinio rinkimus, ji nuolat siekė, kad žmonės daugiau skaitytų ir kalbėtų apie knygas. Tačiau rugsėjo mėnesį geriausiu išrinktas romanas “Pataisos” sulaukė labai netikėtos reakcijos.

Pripažinęs, kad jo romano parinkimas buvo ginčytinas, J.Franzenas savo interviu apgailestavo dėl to, kad šis leidinys

buvo pažymėtas knygų klubo logotipu. Atsakydamas į tai O.Winfrey atsaukė pietus, kurie paprastai būna rengiami išrinkto autoriaus garbei, o jo kelogos rašytojai, tokie kaip Andre Dubus III ir Thomas Jonesas, jį pavadino “pasmerktų žlugti”. Netrukus po to J.Franzenui buvo suteiktas JAV nacionalinis knygos apdovanojimas.

Amerikos rašytojo romane “Pataisos” pateikiamas Lietuvos vaizdas - šokiruojantis. Romane vaizduojame, kad Vilnių valdo nusikaltėliai, žmonės nuolat kenčia nuo maisto ir energijos stygiaus ir yra priversti valgyti arkliena.

Tai, kad šiuo metu spausdinamas apie 900 tūkstančių skandalingojo romano tiražas, didele dalimi yra O.Winfrey nuopelnas. Jos pripažinimas paprastai garantuoja, kad bus parduota šimtai tūkstančių knygų net ir tada, kai šiaip pardavimai būtų buvę vangūs.

(NK naujienos)

Sotus alkanas neatjaučia

Dažnai keičiasi Lietuvos vyriausybės, įvairių partijų vadovai, o gyvenimo lygis vis smunka. Kalbomis apie atlyginimų didėjimą, naujų darbo vietų kūrimą, kaip tomis pasakomis, niekas nebetinki. Ir kaip tikėti, jei matai štai tokius faktus. Konstitucinis Teismas pareiškia, kad Konstitucija neleidžia sumažinti teisėjams (vadinasi, ir to teismo teisėjams) pernelyg didelių atlyginimų. Tai ko verta tokia

Konstitucija, kuri neleidžia Vyriausybei ištaisyti savo pirmtakų klaidų?

Arba vėl. Dažnai klausiamo, kodėl Lietuvoje daug žmonių žudosi. O kaipgi nesizudys, jei viskas brangsta ir dar vis aiškinama, kad tas ar anas brangs, nes to reikalauja Europos Sąjunga. Bet kodėl ta Europos Sąjunga nereikalauja, kad jos atlyginimai, pensijos mūsųose atitinkamai didėtų? Ko čia stabėtis, kad daugeliui, prisiklausius tokių prognozių, kyla noras keliauti Anapus...

Sakoma, valstybės biudžetas tuščias ir niekuo padėti negalima. O kaipgi jis nebus tuščias, jei kai kurie nei iš šio, nei iš to ima ir pralobsta. Štai Seimo narys V.Uspaskichas teigia, kad jis, būdamas elektriku, susitaupe dešimtis milijonų litų. O kiek dar mūsų Seime ir vyriausybėje šitaip “susitaupiusių” milijonus sėdi? Tik va liaudies išmintis teigia, kad sotus alkanas neatjaučia.

Vitoldas Nedzviega, Panevėžio r.

Rimanto DOVYDENO pieš.

Atkurtos Lietuvos 83-čių metų Kariuomenės Šventė

Mūsų šių dienų kultūriniai ginklai

Rašo Balys STECKIS

Mes esam buvę Lietuvos kariai, nors mokėmės įvairių kokybių ginklų vartoti, ne vienus juos ir vartojome praėjusiojo karo metu, mokėmės įvairių ginklų taktikos, kai kas – net ir strategijos, tačiau šiuo metu mes apie juos nebekalbame, jų neturime ir nebežadame įsigyti. Tad nežadu ir aš čia apie juos kalbėti, bent apie tuos konvencinius ginklus, karštuosius ginklus. Tačiau, aš nemanau, kad mes esame beginkliai, bejėgiai, invalida seni kariai. Priešingai, nežiūrint mūsų amžiaus ir mūsų gyvenimo sąlygų, aš manau, kad mes esame ginkluoti ir net pajėgūs kariauti, kai kurie net pajėgūs, negu su šautuvais fronto apkasuose budeliai.

Mūsų ginklai, apie kuriuos aš šiandien rašau ar kalbu yra kultūriniai, dvasiniai bei politiniai ginklai. Tie ginklai tinkamai pavartojami, yra nė kiek nemažiau veiksmingesnė kaip konvenciniai ginklai, kartais net daug veiksmingesni žiūrime kada, kaip, kur ir kieno jie yra vartojami bei prieš kokį priešą jie naudojami.

Kas gi yra mūsų tautos priešas, manau nereikia nė kalbėti. Jau nuo labai senų laikų, kai tik Rusijoje įsigalėjo carų valdžia, įsivyravo ten ir imperialistinė dvasia, kuri ir iki šiol tebėra ten gyva, nežiūrint kad carų ten jau ir nebėra. Mūsų tauta daug nuo jų kentė, tačiau "raudonųjų carų" laikais mūsų tauta dar daugiau kentėjo, nes jie buvo labai sustiprėję, savo banditine priemonė siekia mūsų tautą visai sunaikinti – nutautinti ir paversti amžinai savo vergais, o mūsų valstybę nušluoti nuo žemės paviršaus.

Mes gi, kaip tauta, turime natūralią teisę gyvuoti. Ta teisę pripažinta net tų pačių "raudonųjų carų", tiktai ji jų buvo nepaisoma ir laužoma. Norinti savo tautą išlaikyti. Tad mums lieka tik vienas kelias – kovos kelias kovoti su naujais kultūriniais, dvasiniais bei politiniais ginklais, nors beviltiškai, bet mes jau bandėme tą kovą – kovoti. Tačiau mūsų kova daug mūsų tautai kainavusi, per tuos ilgus 13 karo ir po karo metus mūsų tautos kariuomenė, praradus apie 60,000 jaunų karių ir partizanų kuri betgi parodė, kad konvenciniais ginklais su tokia didele ir žiauriai, nekultūringa grobuoniška tauta, kaip rusų tauta kovoti mes negalime. Mums lieka pasirinkti kiti ginklai – kultūriniai ir politiniai ginklai.

Jau sulaukėme 83-sius mūsų kariuomenės šventės metus. Tačiau tas žvarbus rudens vėjas nudrąško paskutinius medžių lapus, kai žilabarzdžis lapkritis sustingdo gamtos gyvybę, šio niūraus mėnesio 23 dieną kasmet mes minime Lietuvos Kariuomenės Šventę. Lietuvoje ją visada pakilia nuotaika švėsavo įsivadas, moksleiviai, studentija ir visa lietuvių tauta. Iškilminų parodų metu su džiaugsmu, gėlėmis ir vėliavomis tą

dieną buvo sveikinami šauniai žygiuojantys mūsų kariai. Gruodu sukaustyta žemė dundėdavo po jų kojomis. Maršų garsai žadindavo jaunimo entuziazmą, uniformuotų karių gretos keldavo visus į nuotaikingą širdyse pasididžiavimą: tai mūsų kariai, tėvynės laisvę ginti pilnai buvo pasirodę!

Nepriklausomos Lietuvos Kariuomenės savanoriai – kūrėjai, šauliai, pirmieji partizanai ir kariai iškovojo Lietuvos laisvę, kuria džiaugėmės 22 metus. Visa lietuvių tauta savo kariuomenę labai brangino. Tik prisiminkime mūsų pulkus, išcinančius ar grįžtančius iš karinių puolimų – manevrų, miestų gatvėmis ir su kokiū entuziazmu juos žmonės palydėdavo ir sutikdavo ar – karo invalidų, Vėliavos nuleidimo iškilmes Kauno Karo Muziejaus sodelyje, kuriomis net svetimų valstybių atstovai būdavo sužavėti. Pagaliau ir privalomos karo tarnybos pašaukti jaunuoliai grįždavo namo apsišvietę labiau pamilę tėvų žemę, išprusę, liekni, tvarkingi, išmokę ginklų valdyti ir savo tėvynę ginti.

Prisiminkime kai 1939 metais spalio gale Lietuvos kariuomenės žygį į Vilnių. Pirmą ir paskutinį kartą Vilniuje – lapkričio 23 d. buvo atšvęsta Lietuvos kariuomenės šventė, jau kalbant ant visos Lietuvos Damoklo karden, tuo metu dar nežinant Vokietijos nacių ir Rusijos bolševikų slaptos sutarties, o vėliau – ir sąjunginių vadų su Maskva slaptų sutarčių.

Tad tos slaptos sutartys labai sukrėtė lietuvių tautos gyvenimą ir Lietuvos valstybės pamatus. Tačiau keičiasi laikai, keičiasi pasaulinė politika, keičiasi karo strategija, keičiasi ir kovos taktika. Bet dar ir šiandien tebegalioja mūsų senos ir jaunos kariuomenės "tėvynės sargyba."

Tačiau kovos taktika sako ši karo meno teorijos dalis, karo mokslo šaka, kalba apie karinių jėgų paruošimą karių, jų manevravimą ir vadovavimą kare. Šią teoriją galima taikyti ir moraliniame bei kultūriniam kare. Mūsų šių laikų būklėje ryškėja du skirtingi frontai: lietuviai Lietuvoje ir lietuviai išeivijoje. Panagrinsime šiuo du frontus reikalui esanti atskirai.

Tiek daug mūsų buvusi Lietuvos kariuomenė sudėjęs jėgų, tiek kovojusi, tiek aukų apturėjusi, tiek įvairių darbų atlikusi, tokia didelė kultūros vagą išvariusi, tiek karių ir buvusių laisvės kovotojų partizanų išauklėjusi ir tiek yra daug palikusi patriotinių pėdskų visoje tautoje, Lietuvos kariuomenė buvo visados reikalinga ir buvo naudinga! Taip pat bus ir ateityje. Jauna mūsų atgimusi Lietuvos kariuomenė reikalinga ir naudinga!

Lietuvos senosios ir jaunosios kariuomenės kariai dar ir šiandien įvairiose sąlygose, įvairiose aplinkybėse tebestovi tėvynės sargyboje. Visų lietuvių rūpestis, kad jauna Lietuvos kariuomenė eitų tais pačiais patriotiniais keliais, kuriais ėjo mūsų senoji kariuomenė.

Dieve, palaimink mūsų jaunutę

Gražus buvo vakarėlis...

Melbourn Dainos Sambūris šiemet sukviėtė 52-ąjį kartą, metiniui koncertui. Koncerto programa skelbė, kad pasirodymas bus antroje dalyje kitoks nei paprastai.

Keturias dainas padainavo mišrus choras. V. Augustino "Tėvynė mūsų" trio atliko Stefa Mačiulaitytė, Gražina ir Raminta Kymantaitės, besiplaikstančios žvakių liepsnelės prabrėžė dainos žodžius ir prie trio prisijungiantį chorą. Moterų choras atliko J. Motiekaičio "Bitaitė" ir M. Vaitkevičiaus "Jaunystė" tai naujos repertuaro dainos.

Scenoje vėl mišrus choras. Buvo atliktos dainos, kurios bus dainuojamos Adelaidėje Lietuvių dienoje, kartojamos ir anksčiau koncertuose skambėjusios dainos.

Darniai ir gražiai atliktos vienuolika dainų. Po 15 min. pertraukos, kurio metu žiūrovai vis juokavo "eisim į gegužinę".

Antroji koncerto dalis prasidėjo harmonizuota K.V. Banaičio "Už jūrų marių" tai lyg įvadas į gegužinę, prisimenant Tėvynę, kurioje burdavosi jaunimas pasilinksinti, o vyresnieji pabendrauti su pažįstamais. Man prisimena gegužinės vykusios po atlidų kunigo lankoje. Būdavo linksmas pabuvimas.

St. Šimkaus harmonizuota "Tykus buvo vakarėlis" esančius salėje žiūrovus nuviliojo į jaunystę. Dainos buvo parinktos tinkamai būtent tokiam renginiui.

Įsijaučiančiai, natūraliai, tarp besilinksminančių, jautėsi Judrina Kymantaitė su savo meškiukais, lėlytėmis. Ji į gegužinę atsinešė ir stalo indelius, kuriais gražiai papuošė vaišių stalą. Buvo Judrina taip įsijautusi, nematydama aplink beišdykaujančių, ji maitino savo "šeimynėlę" nepamiršdama ir pati paragauti.

Nuotaikingai buvo atlikta J. Švedo "Linėlį raunu neviena". Puikiai savo vaidmenis atliko "įsimylėjęliai" Danutė Lynikienė ir Edvardas Šidlauskas. Visų patraukdami dėmesį į "krūmelius". O Marytė Šidlauskienė puikiai suvaidino "žmoną pavyduolę", kuri vis pagrūmodama žadėjo "iškaršti kailį" ne tik "varžovei" bet ir savo vyrui. Buvo daug salėje nuoširdaus juoko...

Dainavome visi, o saldinais lijo iš scenos. Buvo linksma ir nepastebimai tirpo koncerto laikas. Prisiminėme primirštas dainas,

Lietuvos kariuomenę, kad ji ateityje iš praeities semtų stiprybės ir jėgų kovoti už tautos ir tėvynės – Lietuvos laisvę.

Šias mintis baigiame mūsų gabaus Australijos poeto Juozo Mikšto posmu:

*Kareivėli Lietuvos,
Tu dar nebaigėi kovos!
Tebesi tu dar senoj
Vis tarnyboj būtinaj.*

*Ir tokiu likst nors minty,
Jausdamasis parengty,
Ejęs per visus karus,
Būk vis gyvas ir budrus.*

*Žengiant vis kovų keliais,
Jus į atsargą paleis,
Tik Tėvynė Lietuva,
Nepriklausoma, Laisva!*

grįžome su jomis į Tėvynę, brangias akimirkas, kurias slėpėme giliai širdyse.

Gegužinės scenarijų padėjo parašyti Alena Karazijienė, gegužinėje linksmino akordeonu Vytautas Tauskas.

Daug pastangų įdėjo į šį koncertą visi choristai su dirigente Birute Prašmutaite, akompaniste Zita Prašmutaite.

Po linksmos gegužinės buvome pakviesti šaltiems užkandėliams, kavutei ir pyragams. O gegužinės išpūdžius kiekvienas atsinešėme prie stalų ir dar vis gyvenome jos nuotaika.

Vaišių metu buvo skaitomi sveikinimai esų ir latvių bendruomenės. Kalbėjo G. Žemkalnis pastebėdamas, kad Sambūrio choras jaunėje, koncertai tampa įvairesni, įdomesni. Jis į Lietuvą išsiveš gražius prisiminimus apie Dainos Sambūrio 52-ąjį koncertą. Kalbėjo Lietuvių bendruomenės organizacijų atstovai, gražius ir prasmingus lingėjimas pasakė Geelongo "Vilties" choro dirigentė Aldona Scano įteikdama gražių gėlių puokštę.

Pirmininkė Danutė Lynikienė neužmiršo nei vieno, kurie prisidėjo prie šio puikaus koncerto apdalindama dovanėlėmis. Nuoširdžiai padėką pareiškė Dainos Sambūrio rėmėjoms Elenutei Korsakaitei ir Tereselei Jurgelaitienei kartu padėkojo ir žiūrovams.

O mes žiūrovai nuo visos širdies dėkojame rengėjams suteikusiems linksma popietę. Dėkui Jums visiems! Linkime ir toliau dainuoti dainuoti ir nenutilti. Tegul Jūsų dainos linksmina mūsų širdis. Laukiame vėl gegužinės.

Marija Geštautienė

Tėve!

Ar girdėjai žinias?
Atgavom laisvę!
Kai skambėjo varpai
Ar girdėjai aidą
Tame krašte kur ilsiesi ramiai?

Sūnau!
Ar girdėjai žinias?
Atgavom laisvę!
Nepraliejot kraują veltui,
Ir nenumestas dorybės vainikas.
Nepalikom mūsų šventą kraštą
priešui.

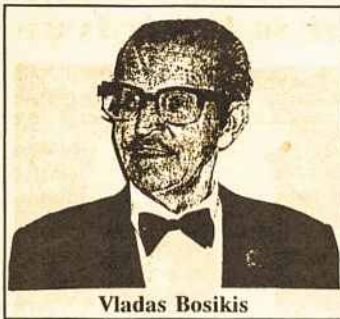
Vyrai!
Ar girdėjot žinias?
Atgavom laisvę!
Dabar atjauninimo vargai
mums liko.
Sužeistos širdys prašo
gydymo.
Lipti skaudžios susitaikymo
laiptais mums liko.

Broliai!
Ar girdėjo žinias?
Atgavom laisvę!
Raudos pasibaigia, einam vėl
pirmyn.
Kelias dar ne aiškus,
Bet niekada nenukrisim žemyn.
Ačiū broliai.

Kristina Braškytė
Skirtas A.† A. Jonui Baškiui

Kariuomenės šventės minėjimas

Melbourne

Vladas Bosikis

Kariuomenės šventės minėjimą suruošė Melbourne Karių Ramovė. Nusivylėme nematydami mūsų bendruomenės pirmininko Pauliaus Kabailos. Niekas ir nepranešė dėl kokių priežasčių jis negalėjo dalyvauti. O gal paprasčiausia nepanorėjo?

Gražiai ir maloniai pravedė minėjimą Ramovėnų vadas Vladas Bosikis. Nors metų našta slėgia pečius ir silpnoka sveikata, bet V. Bosikis dar aktyviai dalyvauja bendruomenėje. Dėkui Jam.

Išsamų pranešimą šios šventės proga paskaitė svečias atvykęs iš Sydnėjaus Teodoras J. Rotcas. Jis pabrėžė „...tikrovė, tiksliau pasakius didesnė jos dalis, taip ir liks mitas, paslaptis, kurią anon pusės nusinėšė apleidę mūsų eiles. Jaunoji, tai yra dabartinė, karta apie juos, tuos nežinomus karius, retai išgirsta, o ką girdi, tai dažniausiai tik iš neigiamos pusės.

Susidaryti geresnį vaizdą turime grįžti į praeitį, į laikus, kaip jau minėjau, prieš 60 metų. Tėvynė Lietuva laike pirmosios sovietų okupacijos nuo 1940 metų birželio buvo po truputį naikinama, o vos dvylikai mėnesių praėjus jau didesniais trupiniais, tiesiog kašniais drąškoma. Nekalti tautiečiai buvo kalinami, kankinami, tremiami ir žudomi. Aš pavartočiau žodį „nekalti“, nes kaltų iš tikrųjų ir nebuvo – ar tai kaltė, bausis nusizengimas, gimti ir būti lietuviai? Likusiųjų prieš okupantui augo, bujojo, tapo tiesioginiai neapykanta, siekianti keršto

Kilo karas tarp dviejų grobuonių – rudosios Vokietijos ir raudonosios (turbūt nuo pralieto kraujo) Rusijos. Lietuvių tauta pasinaudojo proga ir sukilusi varė nuožmų, bolševikinį genocidą vykdžiusį, okupantą lauk iš savo tėvės žemės. Susikūrė savą valdžią, laikinoji Lietuvos Vyriausybė. Paskelbtas nepriklausomybės atkūrimas. Krašto valdymui atgavimas atatinamos staigos, o viešajai tvarkai palaikyti ir policiniai vienetai. Karo pasekmių sukelta suirutė turėjo būti suvaldyta, tad tam tikslui reikalingi buvo ir kariniai policiniai daliniai – kariuomenės užuomazga.

Lietuvą užėmus vokiečiams ir įvedus savą valdžią laikinoji Lietuvos vyriausybė išsikovojo teisę, nors ir labai ribotą, steigti karinio pobūdžio padalinius tautos turto apsaugojimui. Per visą karo laiką tie daliniai buvo visokiausiais vardais vadinami, daugiau priimto vardo – savisaugos daliniai.

Per trumpą laiką, dar tik 1941 metų bėgyje, buvo suformuoti 7 batalionai, tuo metu būk tai svarbių objektų, kaip tily, geležinkelio ir kitų viešųjų gyvybinių įrengimų apsaugai, kovai su banditizmu (tai

Melbourne Kanklių ansamblis, vad. St. Eimutis, sėdi pirmas iš kairės

normalus tik ką praūžusio karo audros palikimas) ir, kai kuriais atvejais, net atstatymo darbams. Šių paskutiniųjų, vadinamų statybos batalionais, per visą karo laiką buvo sukurta net penki, t.y. apie 3000 vyrų. [savisaugos batalionus pakviesti savanoriais stoji jaunesnio amžiaus vyrai, pagal vietos įstatymą, iki 35 metų amžiaus, nors pagrindą šioms batalionams sudarė iš buvusios sovietų armijos 184-osios ir 179-osios lietuvių Šaulių divizijų, karo pradžioje dislokuotų Varėnos ir Pabrados poligonuose, pasipriešinę rusams ir pasilikę Lietuvoje, kariai.

Jauni vyrai, užtektinai prisisunkę kartėlio buvusiams okupantams rusams, pergyvenę tiek pažeminimo tarnaujant raudonojoje armijoje, tiek civiliam gyvenime nukentėję nuo bolševikų okupacijos (juk visoje Lietuvoje vargu rasi šeima, kurios nariai nebūtų buvę negatyviai paliesti žiauraus režimo – prisiminkime Rainių miškelį, Panevėžį, Pravieniškį, Červenę ir svarbiausia, trėmusus į Sibirą) stoji į savisaugos batalionus.

Atrodė, kad viskas eina teigiama linkme, bet frontui pasislinkus toliau į rytus, į Rusijos gilumą, vietinė naujųjų okupantų, vokiečių, valdžia pasikeitė iš karinės į civilinę, tai yra politinę. Lietuva pateko politinės savisaugos batalionų išraiška. Jau 1942 metais iš Kauno apygardos vienuolikos savisaugos batalionų net septyni buvo išsiųsti už Lietuvos ribų, tai 5-asis, 7-asis, 8-asis, 11-asis, 12-asis, 13-asis ir 256-asis. Dauguma jų buvo paskirti užfrontės veiksmams, kaip kelių apsaugai, kovai su vietiniais partizanais, belaisvių stovyklų ir strateginių objektų apsaugai. Deja, kaip pavyzdžiui policijos jurisdikcijon ir tapo panaudotas ne karinio pobūdžio tikslams. Gaila, kad tikslesnių žinių apie šio dalinio veiklą, išskyrus pokarinius propagandinius pareiškimus, nebegalima susekti.

Į rytus išsiųsti lietuvių batalionai, kaip ypatingai 5-asis ir 7-asis, nors numatyti užfrontės veiklai, visgi pateko į karo audros verpetus. Štai 5-asis atsidūrė prie Ilmenio ežero, o 7-asis nuo Ukrainos iki pat Stalingrado. Pastarasis yra daugiausiai pasižymėję, netgi tapęs legendariniu lietuviškų dalinių rytų fronte.

7-asis lietuvių savisaugos batalionas, įkurtas Vilniuje, jau 1941 metų lapkričio buvo išsiųstas už Lietuvos ribų – į Ukrainą. Savo

padėtimi 7-asis batalionas, tuo metu vadovaujamas kapitono Jono Semaškos, priklausė generolo feldmaršalo Friedrich Paulus garsiajai 6-tai armijai ir taip 1943 metų pradžioje pakliuvo į Stalingrado apsupimą, kur kovėsi pirmose linijose.

Specialiai paminėjau šį batalioną, nes jis išgarsėjo savo legendariniu žygdarbiu. Žiūrint bet kokiu atveju mirčiai į akis ar tai fronte, ar neįmanomai belaisvei, nes kaip lietuviai jie negalėjo tikėtis bolševikų pasigailėjimo – jų laukė tikrai „atpildas prie sienos“. Kapitonas Semaška prašėsi ir gavo leidimą iš 6-tosios armijos štabo viršininko generolo leitenanto Arthur Schmidt bandyti prasimušti iš apsupimo katilo. Tas jam, pralaužęs net tris apsupimo žiedus, pasisekė ir batalionas laimingai pasiekė „Stepių Perkūno“ generolo feldmaršalo Erich von Manstein dalinius. Už narsumą ir sumanumą išvedant batalioną iš Stalingrado „pragarą“ Semaška tapo pakeltas į majorus ir apdovanotas Geležiniu Kryžiumi. Tik rontininkai gali pilnai suprasti ką toks apdovanojimas reiškia – Rytų fronte buvo daug lengviau gauti „medinį kryžių“ negu Geležinį. (Semakos likimas – kaip ir daugelio kitų mūsų didvyrių. 7-tas batalionas buvo performuotas ir su Semaška priekyje tapo 13-uoju batalionu, kuris karo pabaigą sulaukė Kuršo apsupime. Pats Semaška, perėjęs frontą prisijungė prie Lietuvos Laisvės Armijos, vadovavo partizanų „Šatrijos“ rinktinei – žinomas kaip Majoras Liepa. 1945 metų rugsėjo mėnesį jis išrenkamas „Žemaičių Legiono“ vadu, o 1946 metų balandžio 15 dieną dėka išdavikų ir parsidavėlių pakliuvo į okupantų rankas ir tų pat metų gruodžio 18 dieną nužudytas Tuskulėnų dvaro teritorijoje).

Jono Semaško darbai tėvynės labui nebuvo užmiršti ir šių dienų Lietuvoje. 1998 gegužės 22 dieną jis Prezidento Valdo Adamkaus dekretu pakeliamas (po mirties) į pulkininko laipsnį, o tų pačių metų lapkričio 23 dieną apdovanojamas Vyčio Kryžiaus ordinu.

Kad lietuviai, pakliuvę į pirmąsias fronto linijas, atlikinėjo savo, kaip kario, pareigas be priekaištų, liudija daugybė apdovanojimų, o ypatingai krinta į akis vieno aukšto vokiečių kariuomenės karininko apibūdinimas mūsų karių: „Rytų fronte mačiau metant ginklus ir bėgant italų, ispanų,

Balkanų tautų karius, bet aš nemačiau ir negirdėjau, kad iš mūsų laiko būtų bėgę lietuviai kariai. Nežinau jokios kitos tautos, kurioj šios vertingiausios žmonių giminės savybės būtų išsivysčiusios tokiam aukštam lygyje kaip lietuvių tautoj.“

Tuojaus po karo ir dar dešimtimis metų vėliau savisaugos batalionų kariai buvo nuožmiai šmeižiami, apšaukiami kolaborantais, žydšaudžiais ir net tėvynės išdavikais. Nebuvo kas juos užstoja, nebuvo kam „tų visokių rėksnių burnas uždaryti“. Be reikalo jie turėjo pernešti niekuo nepagrįstus kaltinimus, kentėti neužtarnautus dvasinius skausmus. Jau atėjo pats laikas žvelgti į juos su pasididžiavimu, nes jie buvo kariai – tėvynės gynėjai, pasiryžėliai aukoti ant tėvynės aukuro viską kas yra brangu, o brangiausia – tai savo gyvybę.

Švęsdami Kariuomenės Dieną mes lenkiame galvas prieš žuvusius, nelaukta per anksti pasitraukusius iš mūsų tarpo. Mes prisimename mirusius, kurie dar taip neseniai buvo dalis mūsų šandieninio gyvenimo.

Ar nors vienas iš jūsų, čia esančių, ypač jaunosios kartos atstovų, esate kada nors pagalvojęs ar bandęs išvaizduoti, ką pergyveno motina, išleisdama sūnelį prie kiemo vartus nežinon. Ne mano rankai aprašyti jos jausmus, ne mano burnai atskleisti jos skausmus, kai ji, prijuoste džiovino ašarų vilgomus skruostus, mojavo balta skepetaite į tolį žengiančiam sūneliui. Tyliai meldavo jį „Viešpatie, apsaugok!“ Bet... negrįžo sūnelis. Dar ne kartą žvilgčiojo motulė vogčiomis pro langą, žvelgė į vieškelį, vedantį į kiemo vartus. Krupčiojo lūpos lyg tardamos „Gal...“, „Gal, kartais...“

Deja!

Tas atiduokime šandieną mūsų pagarbą ne tik mūsų tėvams ir broliams kareiveliams, bet svarbiausiai jai – kario motinai!

Buvo pagerbti Ramovėnai kariai gimtadienio, jubiliejaus proga, įteikiant pažymėjimus.

Aldona Butkutė toliau pravedė šventės eigą. Nuotaikingai paskambino kanklių ansamblis kelis kūrinis vadovaujamo Stasio Eimučio.

Kristinos Baškytės eilėraštį skirtą jos tėvui Baškiui buvusiam šaulio eilėraštį: skaitė A. Butkutė. Tai pirmasis jos kūrinys rašytas lietuvių kalba. Tikėkimės neužges Kristinos rusenanti kūrybinė kibirkštelė.

Scenoje išsirikiavo 17 balsingų vyrų, iš jų ir geolongiškai K. Starinskis ir J. Tamošiūnas. Ir suskambalo galingai šešios atliktos dainos, nežiūrint brandaus amžiaus, bet sudainavo lyg jauni kariai. Salėje žilagalviai dainavo kartu prisimindami savo kario dienas Lietuvoje, Vokietijoje ir kitur. Pagarba Jums daininkai! O šį puikų vyrų chorą subūrus Danutė Levickienė. Sako ir vardą šiam chorui pasiūlė „Danutės vyrai“.

Dėkui Tau, Danute, už puikias dainas, už pasiaukojimą suderinant balsus.

Marija Geštautienė

Pakalbėkime apie sveikatą

Keturios savaitės pasninko

Mitybos patobulinimas užkirstų kelią daugeliui ligų, taip pat alerginėms ir onkologinėms

Filomena TAUNYTĖ
Gydytoja

"Kraujas kuo puikiausias, nes hemoglobino - šimtas šešiasdešimt, šlapime jokių pakitimų, apetitas geras. Išsityriau echoskopu - kepenys ir blužnis tvarkoje. Iki praėjusių metų sportavau, o dabar, jeigu tik stipriau pavalgau, arba ir be to taip suspaudžia širdį, kad, rodos, tuoj mirsiu. Laimė, nitroglicerinas dar šiek tiek padeda. Sako, gresia infarktas. Norvasko negaliu gerti - išberia, nuo aspirino pradėjo kraujuoti iš skrandžio", - skundėsi išvaizdus septyniiasdešimt penkerių metų vyriškis.

Jis metulėjų naudoti infarkto pavojų mažinančių vaistų, be to, vaistų, kurie visai pašalintų tokių pavojų, nėra. Iširta, kad kvalifikuota gydytojo pagalba ligoniui padeda apie dešimt, daugiausia dvidešimt procentų. Visa kita Dievo arba tiksliau paties žmogaus valioje - jo gyvenimo būde, aplinkoje, socialinėse sąlygose, paveldėjime. Infarktas ir insultas mūsų dienomis - viena dažniausių mirties priežasčių ir nuo tų ligų miršta vis jaunesni. Tai pasiturinčių, gerai besimaitinančių žmonių ligos.

Turinčius polinkį sirgti kraujotakos ligomis, infarktų ar insulto galima skirti į dvi grupes. Pirmoji - tai aptukę, linksni, dažnai dirbantys sėdimą darbą, gerai pavalgantys ir gerai atrodantys žmonės. Antroji grupė - išgaisėliai: plumpiantys kavą, rūkantys, kada valgę, kada nevalgę, o jeigu valgo, tai dažniausiai mėsa, kiaušinius bei kitus kaloringus produktus. Šie žmonės dar ir pikti. Polinkis sirgti infarktu tik šiek tiek paveldimas. Tuo, kuo sirgo mūsų tėvai, linkę sirgti ir mes. Tačiau sunkiais karo ir pokario metais buvo retenybė, jeigu sveikas žmogus valgydamas ar skaitydamas paskaitą kristų negyvas. Tiesa, kiek dažniau pasitaikydavo, kad garbaus amžiaus apkūniai moteriai ar vyru, ištiktam insulto, kartais net ketelę mėnesių ar net metų tekdavo kankintis lovoje laukiant išganingos mirties. Dabar tai kasdieniai reiškiniai. Hitlerio ir Stalino lageriuose, Leningrado blokados metu pusbadžiu gyvenę žmonės infarktu ar insultu visiškai nesirgdavo. Retai tomis ligomis serga ir mūsų banditėliai kalėjimuose. Tai įrodė didelę maisto reikšmę minėtų ligų atsiradimui. Deja, sodinti į kalėjimą žmogų gydymui (nors mūsų kalėjimai yra vienintelė vieta, kur iki šiol gydym nemokamai) negalima, tačiau pagalba yra net ir tiems, kurie dėl savo organizmo savybių negali vartoti reikalingų vaistų.

Petnešos vietoj diržu

Grįžome prie tikėjimo, grįžkime ir prie pasninkų. Dvi dienas per savaitę maitinantys vegetariški maistu labai pagerės ir atjaunės mūsų kraujagyslių būklę. Keturios savaitės tokio pasninko prieš Kalėdas ir šešios prieš Velykas

apie aštuoniasdešimt procentų mūsų visuomenės narių apsaugotų nuo paminėtų ligų ir pagerintų sveikatą tų, kurie jomis jau serga. Tokių ligų praktiškai nebūdavo prieškarinės Lietuvos kaimuose, kur pasninkų prisilaikė. Labai rekomenduotina pasninkaujant nevalgyti nei žuvies, nei kiaušinių. Kam per sunku, užteks kartą per savaitę maitintis vien obuliais, kuriuose yra skystinančių kraują medžiagų.

Palangos sveikatos mokykla dvi savaites "dvasindama" savo pacientus prasčiausiu maistu, vaikydamas bei kasdien kišdama juos į šaltą vandenį pasiekia visai neblogą, nors ir trumpalaikio sveikatos pagerėjimo. Tai kodėl to paties, be jokių lėšų negali pasiekti kiekvienas savo paties namuose?

Pasninkus pravartu prisiminti dvasiškiams. Jūs būtina rekomenduoti klierikams, kurių mityba, mano žiniomis, nedovanotinai gausi ir kenksminga jų sveikatai, būsimam apaštališkajam darbui ir trapiai dorovei. Be jokios abejonės, tuo turėtų susirūpinti ir visi giliai tikintys Seimo bei Vyriausybės nariai. Toks mūsų mitybos patobulinimas užkirstų kelią daugeliui medžiagų apykaitos ligų, iš jų alerginiams ir nuolat daugėjantiems vežiniams susirgimams.

Velnio kokteilio žala

Infarktu bei kitomis kraujotakos ligomis (insultu, tromboflebitu) linkę sirgti vyresnio amžiaus žmonės. Jei mažiau juda, gausiau valgo, jų kraujas darosi tirštesnis ir linkęs greičiau sukrešėti spindžio ir elastingumo kraujagyslės pagreitina ligos išsivystymą. Didelis pilvas (pakėlęs diafragmą) paguldo širdį, dėl to persiskusiose širdies kraujagyslėse sulėtėja kraujotaka ir greičiau susidaro krešuliai. Gėdydamasis didelio pilvo vyras žemiau liemens susiveržia diržu, tuo dar labiau padidindamas infarkto pavojų. Nutukusiems vyrams būtina nešioti petnešas, o norintiems numesti svorį nesinaudoti baltyminėmis mėsos dietomis.

Išgaisėliai-rūkoriai pirmiausiai turėtų mesti rūkyti ir normaliau, teisingiau bei reguliariau maitintis. Rūkymas, alkoholis ir kavos gėrimas, vadinamas velnio kokteiliu, labai sujaukia organizmą. Todėl pirmiausiai tenka tokių kokteilių atsisakyti.

Gydyti paminėtas kraujotakos, kaip ir kitas medžiagų apykaitos ligas, visada sunku. Geriausiai jų išvengti. Grįžtama prie užmirštų gydymo metodų. Skaičiau, Izraelyje visiems vyresnio amžiaus žmonėms tris keturis kartus per metus infarkto ar insulto profilaktikai rekomenduojama dėti dėles. Žinau, kad kai kurie protingi mūsų krašto žmonės taip pat tokiu patarimu naudojami. Dėlės - nuostabus gamtos gyvūnas, kurį gydymo tikslais žmonės naudojo jau tūkstantį metų prieš Kristaus gimimą. Jų seilėse esąs hirudinas ilgam, manoma, net trims mėnesiams suskystina kraują. To nesugeba

(Nukelta į 8-tą psl.)

PRAMOŲINIŲ ŠOKIŲ POPIETĖ SU LISA IR JAMES

Lapkričio mėn. 11 d. Melburno Lietuvių Namuose turėjome progą pamatyti pramoginių šokių poros, Lisos Mačiulaitytės-Foster ir James Bannan, pasirodymą. Ką buvome apie šią porą girdėję?

Lisa visi žinojome kaip ilgametę tautinių šokių ansamblio "Gintaras" šokėją, visada žavėjusią savo grakščiu ir lyrišku šokiu. Jau nuo 6 m. amžiaus Lisa mokėsi baletu meno. 1995 m. pradėjo šokti pramoginius šokius, kartu likdama viena pagrindinių "Gintaro" šokėjų.

James pramoginius šokius pradėjo šokti dar mokykloje. Yra šokęs ir airiškus šokius. Abu susipažino besimokydami Melburno Universitete ir greitai tapo daug žadančią pramoginių šokių pora, pastoviai dalyvaujančia įvairiuose Australijos šokių konkursuose. Muzika šokiams Lisa ir James pasirenka patys, o šokių choreografiją kuria Lisa. Modernių šokių konkursuose pora šoka B lygyje, o "New Vogue" stiliaus - jau A lygyje, nors prieš 4 metus savo karjerą pradėjo nuo žemiausio E lygio. Spalio mėnesį jie tapo Viktorijos pramoginių šokių čempionato B lygio nugalėtojais moderniaje stilyje. Gruodžio mėn. Melburne įvykstančiame Australijos sportinių šokių čempionate Lisa ir James tikisi patekti į finalą ir užimti aukštą vietą "New Vogue" stiliuje.

O dabar - į Lietuvių Namų Jubiliejinę salę. Salė pilna žiūrovų, daug nematytų veidų. Prie mikrofono - tautinių šokių ansamblio "Gintaras"

vadovė Dalia Antanaitienė, vedusi šią popietę, pateikusi daug įdomių žinių apie Lisą ir James, jų atliekamus šokius, tų šokių istoriją.

Salėje pasirodė šokėjai sutinkami entuziastingais žiūrovų aplovismentais (iš anksto pasakysiu, kad kiekvienas atliktas šokis buvo lydimas ilgų plojimų). Programa pradėdama dviem modernaus pramoginio stiliaus šokiais - lėtu valsu ir klasikinę Vienos valsu. Jūs seka trys "New Vogue" stiliaus šokiai - "Carusel", "Barclay Blues" ir "Excelsior Schottische", atliekami lėto fokstroto ritmu. Žavimės ne tik šokėjų atliekamais šokiais, bet ir skoninga, elegantiška, ypač Lisos apranga, kuri buvo keičiama net tris kartus. Pirmoji popietės dalis baigiama trimis, taip pat "New Vogue" stiliaus šokiais - "Tango Terrific", "La Bomba" ir "Gypsy tap", atliekamais tango ritmu.

20 min. pertraukėlės metu Baro salėje buvome pavaišinti kava ir pyragais.

Antros dalies programą ir vėl pradėdama Dalia Antanaitienė, įdomiai papasakojusi sekančių dviejų šokių, Argentinietiško tango ir klasikinio tango, atsiradimo istoriją. Žiūrovai sužavėti abiem šokiais. Sekantis šokis - lėtas fokstrotas, priklausantis modernių pramoginių šokių klasikai, reikalaujantis, anot Dalios, ypatingo abiejų šokėjų jausmų ir judesių sutapimo. Sprendžiant iš žiūrovų reakcijos, šokis atliktas beveik tobulai.

Vėl grįžtama prie "New Vogue" stiliaus šokių. Gėrimės trims Lisos ir James šokamais valsais - "Lucille Waltz", "Swing Waltz", "Twilight Waltz".

Popietės pabaigai šokėjai pasirinko kvikstepą (Quickstep), patį greičiausią ir įdomiausią iš visų penkių modernių pramoginių šokių. Šokių konkursuose šis šokis visuomet šokamas paskutinis - pradėdama moderniu valsu, po to seka tango, lėtas fokstrotas, Vienos valsas ir gale - kvikstepas. Šokis palydimas ilgomis žiūrovų ovacijomis, privertusiomis šokėjus dar ne kartą sugrįžti.

Dalia Antanaitienė dėkoja žiūrovams, savo apsilankymu popietėje parėmusiems "Gintaro" koncertinę kelionę į Lietuvą, nes šios popietės pelnas skiriamas būtent šiam tikslui. Pats didžiausias jos ačiū - programos atlikėjams Lisai Mačiulaitytei-Foster ir James Bannan.

Jos žodžiai palydimi ilgais plojimais. Tai mūsų, žiūrovų padėka ir popietės rengėjams, ir puikiai šokėjų porai. Tikrai puiki popietė!

Lilija Kozlovskienė

Kunigo Egidijaus Arnašiaus apsilankymas Tasmanijoje

Melburno lietuvių kunigas Egidijus Arnašius vėl malonėjo aplankyti Tasmanijos lietuvius. Jiš buvo nuo 25-tos iki 30 lapkričio.

Hobarte aukėjo šv. Mišias šv. Jono bažnyčioje, o po to atėjo į Kariuomenės šventės minėjimą. Ne tik išklaušė Endriaus Jankaus paskaitą apie Lietuvos kariuomenės nusileidimą rusams 1940 metais, bet ir papasakojo apie savo atitarnavimą tarybinėje kariuomenėje.

Būdamas pietinėje salos dalyje aplankė tautiečius Petrą ir Magdalėną Šiaučiūnus, Stepą ir Betty Augustavičius ir Antosę Milinkevičienę. Apsistojo pas Tarvydas, kurie kleboną supažindino su pietvakarių Tasmanijos kalnais ir žymiąja elektros jėgaine The Gordon Power Scheme.

Launcestone kunigą prižiūrėjo Irena Grant (Vilnonytė), kuri surengė sąlygas kunigui aukoti lietuviškas Mišias Apaštalu bažnyčioje. R.T.

IŠ MŪSŲ PARAPIJŲ

Užprašytos šv. Mišios

už Broniaus, Marijos, Vinco Zumerių ir Juozo Ragauskos vėles, atlaikytos lapkričio mėn.

už Algirdo Barilos vėlę pirmosioms mirties metinėms, kurios atlaikytos gruodžio 3 d.

už Bruno Kavaliausko vėlę ir jo šeimos mirusiųosius, atlaikytos gruodžio 4 d.

už Romo Rutkausko vėlę šv. Mišioms aukojo Liuda Didžienė ir D.M. Didžiai.

už Aukštųjų giminės vėles ir Jurgio v., Anelės v., Broniaus v., Stasio v., Zenono v. - užsakė Aukštiejius (Geelong).

už Palavikus Zofijos ir Pranciškaus vėles - užsakė Vytautas Palavikas (Geelong).

PADEKA

Australilijos Lietuvių Katalikų Federacijos Valdyba ir

Redakcijos darbuotojai nuoširdžiai dėkoja kun. J. Petraičiui už sudarytą 2002 metų "Tėviškės Aidų" kalendorių.

Skaitytojų dėmesiai

Reikalingas "Tėviškės Aidų" administratorius. Būtina žinoti, šiek

ties buhalteriją ir turėti automobilį. Teirautis pas Edvardą Šidlauską, telefonu 9366 2087.

Didžiausio skausmo valandą, netekus brangaus vyro

ROMO RUTKAUSKO,

giliai užjaučiame mielą Vidą ir savo ansamblio šokėjus - Justiną, Jesiką ir Jonuką, netekusius tėvo.

Užuojautą reiškiami ir visiems artimiesiems.

"Gintaro" ansamblio šokėjai, vadovė ir tėvų komitetas

Į Amžinybę iškeliavus

A.†A. ROMUI RUTKAUSKUI

jo žmoną Vidą, sūnus Justiną ir Jonuką, dukrą Jessicą bei visus artimuosius šioje skausmo valandoje nuoširdžiai užjaučiame.

Melburno Lietuvių Katalikų Moterų Draugijos narės

Pranešimas

Kviečiame į "Džiugo" Tunto stovyklą "Draugystė".

Stovykla randasi Britannia Park, Yarra Junction, Melway 289 B12.

Skautai ir skautės stovyklau nuo sausio 3-čios iki sausio 9-tos. Registruotis pas stovyklos adjutantą Rimą Strungą arba pas Tunto

sekretorę Albina Strungaitę, tel nr. 9367-2169.

Svečių diena 6-tą sausio.

"Džiugo" tuntas

Iš kairės pirmoje eilėje stovi v.s. Pov. Kviecinskas, Paul. Kviecinskas, v.s.H. Antanaitis LSS Aust. Rajono Vadas; v.s.Danutė Lynkienė, tuntininkė; sekretorė Albina Strungaitė; vyr.s. Zita Prašmutaitė, ūkio vedėja ir dalis "Džiugo" tunto vyresniųjų skautų ir skaučių - A. Verbylaitė, D. Statkutė, D. Didžytė, G. Antanaitis, R. Strunga, S. Klimas, T. Kviecinskas, LSS Aust. Skaučių vadovė v.s.R. Statkuvienė.

"T.A." 24 numeryje įšivėlė rimta klaida dėl redakcijos kaltės reikia skaityti: "Klebonas dar pašventino Žylio paminklą,

dalyvavo žmona ir dukra." Toliau kaip tekste. Atsiprašome Žylienę ir jos dukrą, kartu ir S. Pusdešriene.

Redaktorė

A. † A. Romas Rutkauskas

1944.05.02-2001.11.15

Pėdas žemeje kiekvienas

paliekam,

Kai einam laukais ir miškais.

Jeigu gilios – ilgam jos išlieka,

Jei teisingos – jos virsta takais.

Koks trapus, koks trumpalaikis tas žmogaus gyvenimas...

Rodos, visai neseniai matėme Romą, savo tarpe, visada įdomų, malonų, patenkintą, su jumoro gaidele, o prieš kelias savaites – su giliu liūdesiu atsisveikinome su juo, palydėjome į amžiną namus pasakėme "iki pasimatymo!"

Tik įpusėjus gyvenimui, iškeliavo Romas, palikdamas savo brangią šeimą, artimuosius, draugus ir visa, ką jo darbščios rankos buvo sukūrę. Romas paliko gilius pėdsakus mūsų širdyse, o jo tvarkingo ir darbštaus gyvenimo pavyzdys bus plačiu taku vaikų gyvenime.

Gimė Romas Lietuvoje, Suvalkijos lygumose, Pajevonyje, 1944 m gegužės 2 dieną ūkininko šeimoje. Karo audroms artėjant ir šeimai traukiantis į Vakarų, tėvas tragiškai žuvo Karaliaučiaus krašte. Mama, likusi su dviem mažamečiais vaikais – dukrele Irena ir penkiamėčiu sūneliu Romučiui, atvyko į Australiją. Pradėjęs lankyti mokyklą ir ją baigęs, Romas dirbo, tuo pačiu vakarais studijavo Footscray technologijos institute, kurį sėkmingai baigęs įsigijo profesionalaus inžinieriaus diplomą. Nuo 1963 m. dirbo inžinieriaus pareigose įvairiuose darbovietėse, tame tarpe Mt. Newman kasykloje, Port Hedland, Vakarų Australijoje. 1979 metais, keliaudamas po Europą, užsuko ir į savo gimtą kraštą – Lietuvą. Per gimines susipažino su ekonomiste Vida Varkalyte ir po metų susituokė Vilniuje, o dar už metų Vida atvyko pas savo vyrą į Australiją. Jaunoji šeima įsikūrė Gipslande, Churchill miestelyje, kur tuo metu Romas dirbo ir gyveno. 1982 m jiems gimė sūnus Justinas, o po 12 metų Romas ir Vida įsivaikino du vaikučius Jesiką ir Jonuką iš Čilės. Didelė pagarba priklauso Vidai ir Romui, nes jų visi vaikai išmoko ir puikiai kalba lietuviškai, priklauso skautams bei šoka tautinius šokius.

Romo gyvenimas buvo pilnas svajonių ir pomėgių. Jis mėgo keliauti; keliavo vienas, kol buvo nevedęs, keliavo ir su šeima, vaikams parodydamas gražiausius pasaulio kraštus, didelius miestus, šventyklas, garsių menininkų darbus. Lietuvoje Romas lankėsi net 7 kartus. Romas mėgo įvairių muziką, o ypač klasikinę. Turi surinkęs nemažą jos kolekciją. Jis mėgo gamtą, mėgo žvejoti, žaisti tenisą, o jaunystėje – medžioti šernus ir zuikius.

Romas mėgo techniką, mašinas, o ypatingai mašiną "Peugeot", kurių turėjo vienu metu net 4. Jas išardydavo ir vėl iš naujo sustatydavo. Romas nepraeidavo "Peugeot" pro šalį, neapžiūrėjęs jos, o jei pasitaikydavo savininkas – būtinai užkalbindavo ir tada – jau nebebūdavo galo pašnekiesiui apie "Peugeot". Romas mėgdavo gyvenime pasitatyti sau uždavinį ir stengdavosi jį įvykdyti, pvz. pats nubraižė savo naujo namo brėžinius, organizavo visą statybą, neretai ir pats

dirbdamas. Jis buvo labai stropus, kruopščiai, iki paskutinės detalės, viską užrašydavo.

Romas buvo lėto, ramaus būdo, bet tvirto charakterio, visada ir visur turėjo savo nuomonę ir jos laikydavosi. Sprendimus darydavo apgalvotai, greitai ir dažniausiai teisingai.

1999 metais šeima persikėlė gyventi iš Gipslando į Melburną ir įsikūrė savo naujame, gražiame name Ardeer priemiestyje.

Romas turėjo dar daug svajonių, kelionių planų bei įvairių uždavinių, tačiau liga nebeleido jų įvykdyti. Prieš lemtį mes visi – bejėgiai: Jis tartum pakirstas medis, beveik 7 metus kovojo su baisia liga, atjaučiamas ir prižiūrimas savo rūpestingos ir atsidavusios žmonos Vidos. Siaubingas šešėlis, uždengęs namus, suteikė visiems neišgydomą širdies skausmą. Mirties angelas nusivedė Ropmą savais keliais...

Gedulingos mišios buvo iškilmingai atlaikytos kun. E. Arnašiaus, patarnaujant Martynukui Didžiui, šv. Marijos Jūrų žvaigždės bažnyčioje. Mišių metu jautriai giedojo Rita Mačiulaitienė ir Birutė Kymantienė, skaitinius paskaitė Danutė Strungienė ir Irena Luscombe.

Šiltą ir jaudinantį atsisveikinimo žodį bažnyčioje tarė sūnus Justinas, prisimindamas gražiausias ir šviesiausias savo gyvenimo akimirkas su tėčiu, padėkodamas Jam už auklėjimą, rūpestį ir dovanotą meilę. Justinas jautriai padėkojo tėčiui sesutės Jesikos ir broliuko Jonuko vardu už tai, kad dėka tėčio, jų gyvenimo kelias pakrypo daug lengvesnė ir geresnė vaga, negu jiems buvo skyręs likimas.

Giminių vardu atsisveikino svainis Mykolas Sosnowski, prisimindamas nuoširdžią ir ilgą, net 40 metų draugystę.

Draugų vardu atsisveikino Martynas Didžys, o Dalia Didžienė, perbėgusi visą spalvingą Romo gyvenimą, šią žodžiais neapsakomą skausmo valandą visų vardu pareiškė giliausią užuojautą žmonai Vidai, durkrai Jesikai, sūnams Justinui ir Jonukui, velionio mamai, p. Varkalienei, seseriai Irenai ir visai jos šeimai, uošviui Justinui Varkaliui ir visiems artimiesiems.

Palydėtas Romas į amžinojo poilsio vietą Fawknor kapinėse, North Memorial Park. Karstas apibertas Lietuvos laukų žemę ir rūtų šakelėmis. Atsisveikinant sugiedota "Marija, Marija". Gedulingi pietūs buvo suruošti velionio Romo ir Vidos namuose.

Mielas Romai, tesuteikia Tau Viešpats amžiną atilsį, globą ir ramybę.

Ilsėkis Viešpaties malonėje, o mes savo širdyse nešiosime šviesų ir brangų Tavo atminimą. D. Didžienė

Ketrios savaitės pasninko

(Atkelta iš 6-to psl.)

padaryti jokie vaistai, kurių veikimas pasibaigia po keleto ar keliolikos valandų. Be to, alerginės reakcijos dėlėms dažniausiai nedidelės ir praėina be jokio gydymo.

Visko su saiku

Susirgus infarktu, ypač jeigu žmogus negali dėl alerginių (atmetimo) reakcijų naudoti pasiūlytų vaistų, juos gali pakeisti gydymas dėlėmis. Jų seilėse esančios hirudinas ne tik skystina kraują, bet yra trombocitų sukibimų stiprintojas (neleidžia susidaryti naujiems trombam). Protingai naudojant gydymą dėlėmis, sureguliuojant mitybą (kurioje turi vyrėti lengvai virškinamos daržovės ir būtinai obuoliai, kuriuose esančios medžiagos - salicilo rūgštis tiek skystina kraują) net po infarkto pasiekiamas pastovus sveikatos pagerėjimas. Kai kurie gydytojai persirgusiam infarktu žmogui nedraudžia retkarčiais išgerti vieną kitą taurelę (taip pat skystinančios kraują) degtinės. Užsienyje geruose senelių namuose pietų metų dažnai pasiūloma taurelė alkoholio. Tą patį siūlo ir mūsų Seimo narys Kazys Bobelis, kurio sveikatos ir energijos galime pavydėti visi. Tačiau mūsų tautos vyrai saiko neturi. Girtuokliai anksti miršta dėl kitokių susirgimų ir senatvės nesulaukia.

Jei kraujas yra tirštas, jau patyrus infarktą negalima mėgautis ypač kaloringu maistu ir negti B grupės vitaminų preparatais. Žmogus, ypač liesas, turi gerti pakankamai skysčių, vitaminų ir mineralinių medžiagų trūkumą papildyti kas rytą išgerdamas stiklinę įvairių paties pasigamintų sulčių: morkų, obuolių, ridikų, pomidorų, kopūstų, apelsinų, citrinų ir it. Rekomenduojama per dieną suvartoti bent vienos citrinos sultis, maiste sumažinti druskos ir cukraus kiekį. Cukrų geriausia pakeisti medumi arba fruktoze. Sergant kraujo apytakos ligomis parduotuvėse perkamos sultys netiks dėl juose esančių konservuojančių medžiagų, kurios neretai sukelia ir alergines reakcijas. Gydant ar norint apsisaugoti nuo infarkto ar insulto, kukliai mitybai, judėjimui ir kukliam gyvenimui visada turi būti atiduota pirmenybė. Dėl gryno oro, ypač persirgus infarktu, reikia būti atsargiems. Grynas, ypač pušų miško, oras staigiai sutirština kraują ir gali sukelti krūtinės anginos priepuolį. Kiekvienam atveju turi pagelbėti šeimos gydytojas.

(Iš "Kauno diena")

Kalbasi du viengungiai:

- Nusipirkau kulinarijos knygą, bet niekaip negaliu pasinaudoti jos patarimais.

?!
?!

Čia priėjo Kindziulis ir paaiškino:

- Mat kiekvienas receptas prasideda žodžiais: "imkite švarų puodą"...

***

Vakaro skaitiniai

Ateities žingsniai

Tenisas

Mano mėgstamiausias sportas yra tenisas. Jeigu žaidi tenisą, yra gerai būti mažu ir greitu. Žaisti tenisą, reikalinga turėti raketę ir teniso kamuolį. Tenisas lošiamas per tinklą. Kiekvienoje pusėje turi būti vienas arba du žaidėjai.

Žaidėjai muša kamuolį nuo vienos tinklo pusės į kitą su raketė iki tol, kol vienas žaidėjas išmuša kamuolį iš žaidimo ribų, įmuša kamuolį į tinklą arba jeigu savo raketę nepataiko į kamuolį iš viso!

Tenisas yra labai įdomus sportas ir jį yra labai lengva išmokti. Tai jeigu jūs dar nepabandėt žaisti teniso, tai reikia pabandyti!

Martynukas Didžys, 12 metų

Kaip surasti lobį

Vieną kartą gyveno senas vargšas žmogus. Jis labai norėjo surasti lobį, nes buvo neturtingas ir beveik neturėjo namų. Tai jis ir išėjo į miškus surasti pinigų ar lobį. Ejo, ejo, bet nicko nesutiko. Dar ejo, ejo ir pagaliau sutiko velnią. Jis velniui ir papasakojo ko norėtų. Velnias sako, "tu man atiduok sielą ir tau duosiu daug daug pinigų". Žmogus pagalvojo, taip norėtų tų pinigų, bet žinojo, kad siela daug svarbiau už viską pasaulyje. Tai jis atsisakė tų pinigų. Dievulis žiūrėjo į vargšą žmogų, kuris su savo siela taip gerai pasielgė ir pasiuntė pas jį mažą žmogelį. Kai senelis sutiko tą žmogelį, tas žmogelis tarė "mane Dievulis pasiuntė tau duoti truputį pinigų, už tai kad tu labai geras. Dievulis davė tau duoti 100 dolerių ir daugiau proto". Senis pasakė aciu ir grįžo namo. Paskui susirado sau darbą ir ilgai ir laimingai gyveno.

Mantas Vaitkus, 12 metų

Stebuklinga pasaka

Mes jau ruošiamės dviem mėnesiams lipi į Amžinąjį kalną. Aš keliausiu su savo geriausiais draugais - Simu ir Petru. Aš gyvenu Kulandijoje. Kulandija yra prie pat Amžinojo kalno, todėl toli nereikės eiti iki papėdės.

Rytoj bus ypatinga diena, kai prasidės kelionė į kalną. Man tik reikės susidėti savo daiktus prieš priguliant. Mano kelionės reikmenys - palapinė, miegmaišis, čiuzinys, automatinis šautuvas, du pistoletai, dvidešimt sprogmenų, prožektorius, drabužiai, batai ir kitos smulkmenos. O dabar aš atsigulsiu savo oltuje lovoje miegoti, nes dar oitaip smagiai ilgai nemiegosiu.

Aš anksti atsikeliu ir greitai išlipu iš lovos. Laikas po septynių aštuonios. Greitai persirengiu ir užvalgau pusryčius. Dabar užsidedu kurpinę ir pasitirinu, ar viską turiu.

Pagaliau išeinu iš namų ir nueinu į parką, kuriame susitarėme susitikti. Mes turėjome ten būti aštuntą valandą, bet buvome susirinkę po septynių trisdešimt šešios. Mes tada priėjome prie kalno papėdės.

Papėdėje buvo apaugusi krūmais ir medžiais todėl aplink ją apėjome kol suradome vietą kur nebuvu taip tankiai apaugusi. Nuo tos vietos pradėjome savo kelionę į kalną.

Mes keliavome ir keliavome. Staiga erelis atskrido ir mus uokalbina.

-Mano vardas yra Evanas - pasakė jis.

- Aš esu čia atskridęs jums padėti keliauti. Jis mus nuvedė kažin kur. Staiga prieš mus atsistojo trisdešimt pabaisų su kardais. Evanas sakė, kad reikia visus juos nušauti? Mes išsitraukėme savo automatinis šautuvus. Po to mes pradėjome juos šaudyti.

Iš karto sunaikinau septynias. Staiga iš krūmų išsoko pabaisa ir persmeigė kardu pro mano nugarą. Su šukimu aš nukritau negyvas.

Aisvydas Sadauskas

Nuo Kuršėnų iki Kanberos

(Tęsinys iš praeito nr.)

Rašo J. Gailius

Sekančiais metais pradėjo kursuoti automatika ir į gimnaziją važiuodavo kasdien. Mokslo sekėsi vidutiniškai iš klasės į klasę pereinavo be sunkumų. Būnant šeštoje klasėje 1938 m. lenkai davė ultimatumą Lietuvai mokyti lotynų kalbą. Mokytojas Vedegys, romėniškos išvaizdos, nes jo plaukai buvo stačiai pasišiaušę, atėjęs į klasę dėstyti pamoką, trenkė dienyną į pulą ir sušuko: "vyrai ar jūs su manimi?!" Jis buvo atsargos leitenantas. Gimnazistai užsidedę patriotišku jausmu sušuko: "taip, pone mokytojau, mes su Jumis!" Moksleiviai jautė pasididžiavimą, kad mokytojas juos pirmą kartą pavadino vyrais, o ne vaikais?

Liudui nebaigus šešių klasių tėvą paskiria dirbti į Telšius. Prieš keletą metų su tėvais buvo nuvažiavęs į Telšius žemės ūkio parodą. Telšiai iš pirmo pamatymo jam labai patiko: kalvos, ežeras ir pagalvojo būtų gerai čia apsigyventi. Todėl palikti Gustonius ir Panevėžį Liudui buvo visiškai negaila. Išgyvenęs šešis metus Aukštaitijoje buvo ne tik sunku suprasti žemaičių kalbą, kuri skambėjo lyg kas tai būtų svietimarmiška. Pradėjo lankyti Telšių gimnaziją, kuri nuo geležinkelio stoties buvo apie 1,5 km. Klasėje tuoj gavo kitų mokinių pasitikėjimą ir buvo išrinktas klasės seniūnu.

1940 metai buvo siaubingi - atėjo rusai. Širdyje jautė bausių sukrėtimą, skausmą, kad Lietuva okupuota. Kilo klausimas: "O Dieve, kiek ilgai?"

Rusų atėjimo laiką į Telšius vedamas smalsumo Liudas nuėjo pasižiūrėti, kaip atrodo okupantų kariuomenė. Daugiausia žydų ir nedaug prijauciančių su gėlių puokštėmis jų laukė, bet sutiko su liūdais ir nusiminusiais veidais. Pirmiausia pasirodė tanketės po to

rusų kariai. Iš publikos, išskyrus keletą žydėlių, daug sveikinimų entuziazmo okupantai nesulaukė. Pamatę bintais apsuktas kojas ir prastos medžiagos uniformas, tuoj jam kilo mintis: "koks tas vargingas kraštas Rusija?" Niekaip negalėjo atsikratyti to klausimo: "kodėl rusai atėjo į mūsų žemę, pradėjo jausti ne tik nusivylimą, bet ir neapykantą okupantui."

Rudenį prasidėjo mokykloje abiturso mokslo metai. Iš žydų uždarytos rabinų seminarijos atėjo keletas žydų mokytojų ir mokinių į gimnaziją.

Žydelkaitė mokytoja dėstė rusų geografiją, o žydas mokytojas dėstė rusų istoriją. Vietoje anglų kalbos buvo mokoma rusų. Vieną dieną Liudo tėvas grįžęs iš stoties paklausė: "ar norėčiau pamatyti rusų karininkų šeimos, kurios atvažiavo iš Rusijos ir apsisisto stoties laukiamajame?" Nuėjo pasižiūrėti. Moterys sėdėjo apsitutuliusios skaromis, rūbai labai prasti, ant vaikų kojų vienas batas, kitas kaliošas, gaila pasidarė žiūrint į juos. Tuoj pat Liudas pagalvojo koks skirtumas tarp mūsų karininkų žmonių, kurios buvo pasipuošusios, kaip lėlės. Tai dar kartą pasivirtino jo pirmasis įspūdis, kad darbininkų rojus labai vargingas.

Per istorijos pamoką, žydelis mokytojas gyrė Rusiją, kad darbininkų rojuje yra visko, kad kraštas turtingas ir t.t. Liudas paleisdavo repliką: "kad ten yra tik kaliošų ir gabalinio cukraus ir nieko daugiau." Klasė pradėdavo juoktis ir šaukti: "Budzi, duok, Budzi, duok, tik nepasiduok!" Gimnazijoje buvo paskirtas komjaunuolis šnipinėti mokinių nuotaiką. Jo priešingos replikos pasiekė mokytojų kabinetą.

Vieną kartą per ilgąją pertrauką kalitoriuje vaikščiojant mokiniams prie Liudo priėjo klasės auklėtojas Vilckickas apsikabino jį ir sako: "Liudai, aš žinau, kad tu nemėgsti komunistų, aš taip pat jų nemėgstu, nes esu atsargos karininkas, bet apie tave kalba mokytojų kabinete, susilaikyk, mes patys turime save saugoti. Nenoriu, kad kas blogo tau atsitiktų."

Praėjus savaitei ar daugiau po klasės auklėtojo išpėjimo per rytmetinį pranešimą, kuris buvo daromas susirinkus mokiniams į salę, Liudas išgirdo savo pavarde, kad netinkamas klasės seniūnas iš pareigų atleistas. Suprato auklėtojo išpėjimą.

Po komunistinės Spalio Revoliucijos minėjimo, iš Telšių gimnazijos buvo areštuoti Leonas Tarvainis ir Žvirždinas. Jie buvo apkaltinti būk tai proklamacijų darymu ir platinimu. Vėliau jie abu nukankinti Rainingių miškelyje.

1940 m. gruodžio pradžioje Liudą iš pamokos išsikviečia nepažįstamas, vidutinio amžiaus vyras ir sako, kad jis nori su Liudu pasikalbėti ir užklausk: "koku reikalu?" "Paaiškinsiu, kaip nueisim į mano raštinę mieste." Įėjus į raštinę už rašomojo stalo sėdėjo vyras, kuris paprašė atsisėsti.

(Bus daugiau)